

ЗАВДАННЯ ТА ФУНКЦІЇ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЯК СУБ'ЄКТІВ ВЗАЄМОДІЇ ТА КООРДИНАЦІЇ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

TASKS AND FUNCTIONS OF LAW ENFORCEMENT BODIES AS SUBJECTS OF INTERACTION AND COORDINATION AT THE REGIONAL LEVEL

Русецький А.А.,

кандидат юридичних наук, здобувач

Харківського національного університету внутрішніх справ

У статті, на основі аналізу наукових поглядів вчених та діючого законодавства України, наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, що полягає у визначенні завдань та функцій окремих правоохоронних органів як суб'єктів взаємодії та координації на регіональному рівні, зокрема: Національної поліції України, Державної прикордонної служби, Національної гвардії України, Державного бюро розслідувань, Служби безпеки України, Національного антикорупційне бюро України та прокуратури.

Відзначено, що завдання завжди походить від мети та є засобом її реалізації. У процесі постановки завдань в ціле зводяться бажане (чого хочемо досягти) і можливе (що для цього є). Тому для того щоб завдання мали сенс, вони повинні бути досяжними, але в той же час вимагають від органу максимальних зусиль. Завдання орієнтовані як на сьогоднішнє, так і в майбутнє, вони задають орієнтири протягом планованого періоду, а також пропонують стандарти, за якими в кінці певного періоду оцінюватимуться результати. У свою чергу, функціями є основні напрямки діяльності конкретних органів державної влади по досягненню встановлених державою завдань.

Акцентовано увагу на тому, що функції прокуратури України здійснюються виключно прокурорами. Делегування функцій прокуратури, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускається.

Аргументовано, що спільними в усіх правоохоронних органах виявилися ті функції, які, в першу чергу, пов'язані з реалізацією правоохоронних завдань, а саме: боротьба з правопорушеннями, забезпечення прав, свобод та законних інтересів осіб, держави і суспільства, недопущення протиправної поведінки у майбутньому тощо, а по-друге, усі вони передбачають взаємодію та координацію з метою припинити правопорушення, оперативно вирішити протиправну ситуацію та не допустити її повторення у майбутньому.

Ключові слова: взаємодія, координація, правоохоронні органи, завдання, функції, суб'єкт, регіональний рівень.

В статье на основе анализа научных взглядов ученых и действующего законодательства Украины, приведены теоретическое обобщение и новое решение научной задачи, заключающейся в определении задач и функций отдельных правоохранительных органов как субъектов взаимодействия и координации на региональном уровне, в частности: Национальной полиции Украины, государственной пограничной службы, Национальной гвардии Украины, Государственного бюро расследований, службы безопасности Украины, Национального антикоррупционного бюро Украины и прокуратуры.

Отмечено, что задача всегда происходит от цели и является средством ее реализации. В процессе постановки задач в целом сводятся желаемое (чего хотим достичь) и возможно (что для этого есть). Поэтому для того чтобы задача имели смысл, они должны быть достижимыми, но в то же время требуют от органа максимальные усилия. Задача ориентированы как на настоящее, так и в будущее, они задают ориентиры в течение планируемого периода, а также предлагают стандарты, по которым в конце определенного периода будут оцениваться результаты. В свою очередь, функциями основные направления деятельности конкретных органов государственной власти по достижению установленных государством задач.

Акцентируется внимание на том, что функции прокуратуры Украины осуществляются исключительно прокурорами. Делегирование функций прокуратуры, а также присвоение этих функций другими органами или должностными лицами не допускается.

Аргументировано, что совместными во всех правоохранительных органах оказались те функции, которые, в первую очередь, связанные с реализацией правоохранительных задач, а именно: борьба с правонарушениями, обеспечение прав, свобод и законных интересов лиц, государства и общества, недопущения противоправного поведения в будущем и т.п., а во-вторых, все они предусматривают взаимодействие и координацию с целью предотвратить правонарушение, оперативно решить противоправную ситуацию и не допустить ее повторения в будущем.

Ключевые слова: взаимодействие, координация, правоохранительные органы, задачи, функции, субъект, региональный уровень.

The article, based on the analysis of scientific views of scientists and the current legislation of Ukraine, provides a theoretical synthesis and a new solution to the scientific problem, which is to determine the tasks and functions of individual law enforcement bodies as subjects of interaction and coordination at the regional level, in particular: the National Police of Ukraine, The State Border Guard Service, the National Guard of Ukraine, the State Bureau of Investigations, the Security Service of Ukraine, the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine and the Prosecutor's Office.

It is noted that the task always comes from the goal and is a means of its implementation. In the process of setting tasks to the whole, the desirable (what we want to achieve) are reduced and possible (what is there for). Therefore, in order for a task to have a meaning, they must be achievable, but at the same time, require the body to make maximum efforts. The tasks are oriented both to the present and to the future, they set guidelines during the planned period, and also propose the standards at which, at the end of a certain period, the results will be evaluated. In turn, functions are the main directions of activity of specific bodies of state power in order to achieve the tasks set by the state.

The attention is paid to the fact that the functions of the prosecutor's office of Ukraine are carried out exclusively by prosecutors. Delegation of the functions of the prosecutor's office, as well as the assignment of these functions by other bodies or officials is not allowed.

It has been argued that common law-enforcement bodies in all were those functions that are primarily related to the implementation of law enforcement tasks, namely: combating offenses, ensuring rights, freedoms and legitimate interests of individuals, state and society, preventing unlawful behavior in the future, etc., and secondly, they all involve interaction and coordination in order to stop the offense, promptly resolve the unlawful situation and prevent its recurrence in the future.

Key words: interaction, coordination, law enforcement bodies, tasks, functions, subject, regional level.

Постановка проблеми. Взаємодія та координація правоохоронних органів на регіональному рівні регламентована цілою низкою нормативно-правових актів. Чітке законодавче визначення та закріплення завдань, функцій та компетенційної складової кожного із суб'єктів координації дає можливість виключити дублювання повноважень та забезпечує єдність завдань та функцій у напрямку правоохоронної діяльності без зловживання можливостей свого правового статусу по відношенню один до одного та суспільства в цілому. Завданнями представляють собою конкретні шляхи, які є необхідними та достатніми для досягнення кінцевої мети утворення органу державної влади. Завдання завжди походить від мети та є засобом її реалізації. У процесі постановки завдань в ціле зводяться бажане (чого хочемо досягти) і можливе (що для цього є). Тому для того щоб завдання мали сенс, вони повинні бути досяжними, але в той же час вимагають від органу максимальних зусиль. Завдання орієнтовані як на сьогоднішнє, так і в майбутнє, вони задають орієнтири протягом планованого періоду, а також пропонують стандарти, за якими в кінці певного періоду оцінюватимуться результати. У свою чергу, функціями є основні напрямки діяльності конкретних органів державної влади по досягненню встановлених державою завдань.

Стан дослідження. Окремі проблемні питання взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів у своїх наукових працях розглядали: І.К. Білодід, В.Г. Кузнецов, О.М. Ключев, О.М. Музичук, В.В. Сокурченко, В.І. Шинкарук, Н.А. Громов, Л.В. Шестак, В.І. Фелик, С.Г. Бандурин, В.В. Шилов, Г.В. Агаманчук, Д.В. Приймаченко, С.В. Головатий, С.В. Шевчук, М.В. Цвік, В.Д. Ткаченко, Л.Л. Богачова, О.Ю. Салманова та багато інших. Однак, незважаючи на чималу кількість наукових розробок, в юридичній літературі відсутнє комплексне наукове дослідження, присвячене завданням та функціям правоохоронних органів як суб'єктів взаємодії та координації на регіональному рівні.

Саме тому **мета статті** – розглянути завдання та функції окремих правоохоронних органів як суб'єктів взаємодії та координації на регіональному рівні.

Виклад основного матеріалу. Завдання та функції усіх без виключення органів державної влади закріплюються у спеціальних нормативно-правових актах, тобто тих, які регламентують діяльність кожного окремо взятого органу державної влади. Нажаль, рамки представленої наукової праці не дають нам змоги розкрити завдання та функції всіх правоохоронних органів, а тому ми приділимо увагу

основним із них. Так, в першу чергу слід вказати Національну поліцію України.

Так, у Законі України «Про Національну поліцію», а саме у статті 2 закріплюються такі її завдання: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [1]. Безперечно цей перелік завдань поширюється як на центральні органи Національної поліції, так і на регіональні. Зокрема відзначається, що поліція у процесі своєї діяльності взаємодіє з органами правопорядку та іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування відповідно до закону та інших нормативно-правових актів (стаття 5 Закону).

Що стосується функцій поліції, то вони випливають із завдань та повноважень поліції. Чітко вони не прописані в законодавстві, але Д. Денисюк пропонує класифікувати їх наступним чином, виходячи із аналізу Закону та Положення про Національну поліцію на: 1) соціальну та сервісну функції; 2) превентивну та профілактичну функції; 3) кримінально-процесуальну функцію; 4) оперативно-розшукову функцію; 5) дозвільну функцію; 6) охоронну функцію; 7) функцію матеріально-технічного забезпечення; 8) функцію міжнародного співробітництва; 9) функцію інформаційного забезпечення; 10) науково-методичну функцію; 11) кадрову функцію та 12) функцію соціально-правового захисту [2, с. 115–117].

Відтак, завдання та функції Національної поліції розкривають зміст її діяльності та основну мету створення, які полягають у служінні суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. При чому варто відмітити, що функції Національної поліції не є вичерпаними та залежать від взаємодії з іншими органами державної влади, проте законодавець при цьому робить примітку, що вони мають бути обов'язково визначені та закріплені законом.

На Державну прикордонну службу України покладаються завдання щодо забезпечення недоторканності державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні. Для реалізації цього завдання законодавець закріпив за Службою наступні функції:

– охорона державного кордону України на суші, морі, річках, озерах та інших водоймах з метою недопущення незаконної зміни проходження його лінії,

забезпечення дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму;

- здійснення в установленому порядку прикордонного контролю і пропуску через державний кордон України та до тимчасово окупованої території і з неї осіб, транспортних засобів, вантажів, а також виявлення і припинення випадків незаконного їх переміщення;

- охорона суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні та контроль за реалізацією прав і виконанням зобов'язань у цій зоні інших держав, українських та іноземних юридичних і фізичних осіб, міжнародних організацій;

- ведення розвідувальної, інформаційно-аналітичної та оперативно-розшукової діяльності в інтересах забезпечення захисту державного кордону України згідно із законами України «Про розвідувальні органи України» та «Про оперативно-розшукову діяльність»;

- участь у боротьбі з організованою злочинністю та протидія незаконній міграції на державному кордоні України та в межах контрольованих прикордонних районів;

- участь у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом, а також припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій, що порушили порядок перетинання державного кордону України;

- участь у здійсненні державної охорони місць постійного і тимчасового перебування Президента України та посадових осіб, визначених у Законі України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб»;

- охорона закордонних дипломатичних установ України;

- координація діяльності військових формувань та відповідних правоохоронних органів, пов'язаної із захистом державного кордону України та пропуску до тимчасово окупованої території і з неї, а також діяльності державних органів, що здійснюють різні види контролю при перетинанні державного кордону України та пропуску до тимчасово окупованої території і з неї або беруть участь у забезпеченні режиму державного кордону, прикордонного режиму і режиму в пунктах пропуску через державний кордон України та в контрольних пунктах в'їзду-виїзду [3].

Перераховані вище функції Державної прикордонної служби України носять оперативно-службовий характер та можуть доповнюватися в залежності від оперативної обстановки в державі та реалізації взаємодії. Але передбачена умова, як і для органів Національної поліції, вони мають бути закріплені в законодавчому порядку.

Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначена для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громад-

ського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами – із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій [4]. У контексті викладеного, основними функціями Національної гвардії України є: 1) захист конституційного ладу України, цілісності її території від спроб зміни їх насильницьким шляхом; 2) охорона громадського порядку, забезпечення захисту та охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян; 3) участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадського порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів, що створюють небезпеку для життя та здоров'я громадян; 4) забезпечення охорони органів державної влади, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, участь у здійсненні заходів державної охорони органів державної влади та посадових осіб; 5) охорона ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України; 6) охорона спеціальних вантажів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України; 7) охорона дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні; 8) охорона центральних баз матеріально-технічного забезпечення Міністерства внутрішніх справ України; 9) участь у здійсненні заходів, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні, а також заходів щодо недопущення масового переходу державного кордону з території суміжних держав; 10) участь у спеціальних операціях із знешкодження озброєних злочинців, припиненні діяльності не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій на території України, а також у заходах, пов'язаних із припиненням терористичної діяльності; 11) участь у припиненні масових заворушень; 12) участь у відновленні правопорядку у разі виникнення міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів, розблокуванні або припиненні протиправних дій у разі захоплення важливих державних об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування; 13) участь у підтриманні або відновленні правопорядку в районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного чи природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю та здоров'ю населення; 14) участь у відновленні конституційного правопорядку у разі здійснення спроб захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства,

у відновленні діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування; 15) участь у ліквідації наслідків надзвичайних або кризових ситуацій на об'єктах, що нею охороняються; 16) участь у здійсненні заходів правового режиму воєнного стану; 17) участь у виконанні завдань територіальної оборони; 18) оборона важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів, переліки яких визначаються Президентом України, Кабінетом Міністрів України, центральних баз матеріально-технічного забезпечення Міністерства внутрішніх справ України; 19) участь у припиненні групових протиправних дій осіб, узятих під варту, засуджених, а також ліквідації наслідків таких дій в установах попереднього ув'язнення, виконання покарань; 20) забезпечення внесення відомостей до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, та підтримання таких відомостей в актуальному стані у межах, визначених законодавством [4].

Наступним органом, який у взаємодії та координації як на центральному, так і на регіональному рівні забезпечує правоохоронну функцію держави є Державне бюро розслідувань. Воно вирішує завдання із запобігання, виявлення, припинення, розкриття і розслідування таких категорій злочинів:

1) вчинених службовими особами, які займають особливо відповідальне становище відповідно до частини першої статті 9 Закону України «Про державну службу», особами, посади яких віднесено до першої-третьої категорій посад державної служби, судьями та працівниками правоохоронних органів, крім випадків, коли ці злочини віднесено до підслідності детективів Національного антикорупційного бюро України;

2) вчинених службовими особами Національного антикорупційного бюро України, заступником Генерального прокурора – керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або іншими прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, крім випадків, коли досудове розслідування цих злочинів віднесено до підслідності детективів підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України;

3) проти встановленого порядку несення військової служби (військових злочинів), крім злочинів, передбачених статтею 422 Кримінального кодексу України [5].

При цьому положення, що стосуються умов взаємодії Державного бюро розслідувань з іншими органами державної влади чітко прописані в одному-єдиному Законі.

Служба безпеки України, що є державним органом спеціального призначення з правоохоронними функціями, який забезпечує державну безпеку України, взаємодіє з Управлінням охорони вищих посадових осіб України, правоохоронними та органами доходів і зборів у порядку і на засадах, визначених законами, указами Президента України та прийнятими на їх основі актами Служби безпеки України і відповідного відомства. За цих обставин на її центральні та територіальні органи поклада-

ються завдання у межах визначеної законодавством компетенції, що передбачають захист державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного і оборонного потенціалу України, законних інтересів держави та прав громадян від розвідувально-підприємної діяльності іноземних спеціальних служб, посягань з боку окремих організацій, груп та осіб, а також забезпечення охорони державної таємниці. До завдань Служби безпеки України також входить попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів проти миру і безпеки людства, тероризму, корупції та організованої злочинної діяльності у сфері управління і економіки та інших протиправних дій, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України [6].

У свою чергу Національне антикорупційне бюро України є державним правоохоронним органом, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових. Відповідно, основним завданням Національного бюро є протидія кримінальним корупційним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та становлять загрозу національній безпеці. Взаємодія з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями є основним принципом діяльності Національного бюро. Що стосується здійснення обміну оперативною інформацією між Національним бюро та органами Міністерства внутрішніх справ України, Службою безпеки України, іншими правоохоронними органами щодо спільних заходів, то він реалізується виключно за письмовим розпорядженням керівників відповідних підрозділів та, зокрема, для цього має існувати спільний нормативно-правовий акт Національного бюро та відповідних органів [7].

Досить цікавими органами для здійснення наукових досліджень є органи прокуратури, які сьогодні передбачають собою єдину систему, що в порядку, передбаченому чинним законодавством, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави. Цими функціями є:

1) підтримання державного обвинувачення в суді;
2) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законодавством;

3) нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство;

4) нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян [8].

При цьому законодавець акцентує увагу на тому, що функції прокуратури України здійснюються

виключно прокурорами. Делегування функцій прокуратури, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускається. В свою чергу, порядок організації роботи з координації діяльності правоохоронних органів, взаємодії органів прокуратури із суб'єктами протидії злочинності визначається спеціальним положенням, що затверджується спільним наказом Генерального прокурора, керівників інших правоохоронних органів і підлягає реєстрації у Міністерстві юстиції України. Такий підхід до координації та взаємодії обумовлюється особливостями правового статусу органів прокуратури та специфічністю їх завдань і функцій.

Висновок. Проведений аналіз нормативних джерел, надав нам можливість систематизувати завдання та функції правоохоронних органів як суб'єктів взаємодії та координації на регіональному рівні. Спільними в усіх цих органах виявилися ті функції, які, в першу чергу, пов'язані з реалізацією правоохоронних завдань, а саме: боротьба з правопорушеннями, забезпечення прав, свобод та законних інтересів осіб, держави і суспільства, недопущення протиправної поведінки у майбутньому тощо, а по-друге, усі вони передбачають взаємодію та координацію з метою припинити правопорушення, оперативно вирішити протиправну ситуацію та не допустити її повторення у майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
2. Денисюк Д.С. Функції Національної поліції України: поняття та класифікація. Юридичний науковий електронний журнал. 2016. № 4. С. 114–117. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2016/32.pdf.
3. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 3 квітня 2003 року № 661-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15>.
4. Про Національну гвардію України: Закон України від 13 березня 2014 року № 876-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18>.
5. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 року № 794-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>.
6. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 року № 2229-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>.
7. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>.
8. Про прокуратуру: закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.